

Szladits Károly (1871-1956), a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja
Károly Szladits (1871-1956), Full Member of the Hungarian Academy of Sciences

Hamza Gábor egyetemi tanár (ELTE Állam- és Jogtudományi Kar), az MTA rendes tagja

email: gabor.hamza@ajk.elte.hu

Sándor István habilitált egyetemi docens (ELTE Állam- és Jogtudományi Kar)

email: istvan.sandor@ajk.elte.hu

A XX. századi modern magyar magánjog tudományának egyik megalapozójaként és iskolateremtő egyéniségeként ismeri a jogásztársadalom a hatvan évvel ezelőtt elhunyt Szladits Károlyt. Szladits a múlt század első felének kiemelkedő jogtudósa volt, aki munkásságával a jelen és jövő nemzedék jogásza számára adott iránymutatást és példát. Szladits Károly 1871. december 27-én született Dunaszerdahelyen. Egyetemi tanulmányait Budapesten végezte. Az 1893-ban kiadott vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet alapján ő volt az első, akit *sub auspiciis Regis* avattak jogász doktorrá 1895. október 12-én. *Az alanyi magánjogok rendszertanához* című doktori értekezésében a kötelmi és a dologi jog elhatárolásának bonyolult kérdését elemezte. 1895-től 1916-ig dolgozott az Igazságügyi Minisztériumban. 1896-ban tagja lett a polgári törvénykönyv előkészítésére létrehozott bizottságnak és 1928-ig annak munkájában tevékenyen részt is vett.

Egyetemi oktatói pályája során először magántanár lett magyar magánjogból a budapesti királyi magyar tudományegyetemen, majd 1917-ben az osztrák magánjog tanítására is megbízást kapott. Szladits Károlyt professzorrá a miniszteri tanácsosi címmel és jelleggel felruházott igazságügy miniszteri osztálytanácsosi címének és tisztségének megtartásával nevezték ki. 1917-től 1942-ig 36 éven át a budapesti egyetem (1921-től királyi magyar Pázmány Péter Tudományegyetem) nyilvános rendes egyetemi tanára, ettől kezdve a Jogállam című folyóirat hasábjain évente rendszeresen beszámolókat közölt a joggyakorlat legújabb fejleményeiről. A Jog- és Államtudományi Kar tanári testületének több évtizeden keresztül tagja volt és a dékáni tisztséget is betöltötte.

A XX. század elején a civilisztika oktatása a római joggal kezdődött az I. évben (heti nyolc órában), majd erre épült a II. évben a közgazdaságtan és a III. évben a tételes magánjog. A III. évben két magánjogi kollégium volt, mindkét félévben 5-5 órában, ebből az egyik a *Magyar Magánjog, tekintettel az osztrák polgári törvénykönyvre* (általános tanok, személyi és dologi

jog), míg a másik a *Magyar magánjog II.* (kötelmi, családi és öröklési jog). A Magyar magánjog I.-et Szladits adta elő, és általában sokkal kisebb részben érintette az osztrák magánjogot, mint a Magyar magánjog II. stúdiumot előadó Kolosváry Bálint.

A liberálkapitalista magánjogot vallotta valódi magánjognak Szladits Károly, emellett munkásságára hatott Szászy-Schwarz Gusztáv is. Szászy-Schwarz gondolkodásmódja, miszerint „*mai érvényében*” kell bemutatni a római jogot, Szladitsra is meghatározóvá vált a magyar magánjog vonatkozásában. Példaképe és professzora Grosschmid Béni (Zsögöd Benő). Szladits a mestert tisztelte benne, az igazi *praeceptor Hungariae*-t. Szladits azonban mégsem vált „Grosschmid-epigonná”. Szladits Grosschmidet a világ legjelentősebb jogászai között is a legelsőek közé emeli, és álláspontja szerint a magyar kötelmi jogot valójában hárman alkották meg, így Grosschmid, Thirring és a magyar bíró. A Szászy-Schwarz Gusztáv által „*maradi temperamentumnak*” titulált Grosschmid távolságtartó egyéniség volt, tankönyvet nem, csak tudományos munkákat írt, a tanítványaival nem került közelebbi kapcsolatba, ez alól egyedül Szladits volt kivétel, követői közvetett tanítványainak tekintendők. Szladits Károly valódi iskolát teremtett. Tette ezt azzal, hogy a zseniális, ugyanakkor nehezen olvasható, nem éppen gördülékeny grosschmid megfogalmazásokban jelentkező gondolatokat közérthető, tanulható formába öntötte. Grosschmid jogtudósi munkáihoz képest a tanítvány elsősorban az oktatásra helyezte a hangsúlyt, és műveiben is a letisztult, világos, közérthető megfogalmazásokra törekedett.

Szladits az oktató, nevelő, tudományos szervező tevékenységet helyezte előtérbe. Munkásságával foglalkozó magánjogászok, jogtörténészek méltán tekintik őt iskolaalapítónak. Szladits munkásságának bemutatása önmagában egy terjedelmes dolgozatot érdemelne meg. Ő gyűjtötte össze a bírósági gyakorlatot, újból kiadta Grosschmid *Fejezeteit* és azokhoz *Glosszákat* fűzött, továbbá a „*Nagy-Szladits*” hatkötetes munka szerkesztését és részbeni megírását is magára vállalta. A „*Vázlat*” című művében a magánjog intézményeinek rendszerbe foglalt, közérthető és tanulható alapjait fektette le. Kiemelendő a Magánjogi bírói gyakorlat című gyűjteménye, ő szerkesztette a *Magánjogi Döntvénytárt* a IX. kötettel kezdődően.

Szladits munkáit napjaink jogászai is számos esetben figyelembe veszik, nem ritka az, hogy polgári peres eljárásokban, beadványokban, bírósági határozatban találunk műveire hivatkozást. Villányi (Fürst) Lászlóval közösen állította össze *A magyar bírói gyakorlat*.

Magánjog. I-II. című művet, továbbá Villányi és Ujlaki Miklós közreműködésével szerkesztette a Grill-féle kiadásban megjelent *Kötelmi jog* című kötetet *A magyar törvények és rendeletek* című műben. Szerkesztője a Békejog és Békegazdaság című folyóiratnak (1920 – 1922), a Jogtudományi Közlöny újjászületésekor e meghatározó szakmai folyóirat szerkesztőbizottságának elnöke, a magyar-csehszlovák, a magyar-angol és a magyar-jugoszláv vegyes döntőbíróságok bírója 1927-től. 1932-ben lett a Magyar Tudományos Akadémia levelező, majd 1943-ban rendes, illetve 1948-ban tiszteleti tagja. Nyelvtudásának megfelelően a francia és angol tudományos körök is értékelik tudományos eredményeit. Ezért sem véletlen, hogy nemzetközileg is ismert és elismert jogtudós volt. A Szladits-iskola a német hatás mellett nagy jelentőséget tulajdonít más, pl. az angolszász jogoknak is. A Szladits-iskolához tartozott – többek között - fia, ifj. Szladits Károly, Villány (Fürst) László, Zalán Kornél, Zajtay Imre, Csanádi György, Eörsi Gyula, Világhy Miklós és Weltner Andor.

Az iskola tagjai vezetőjükről az 1937-ben megjelent *Ünnepi dolgozatok* című tanulmánygyűjteményben fejezik ki hálájukat, amit – részben megváltozott szerzői gárdával – majd a születésének 70. évfordulója alkalmából is megtesznek. Kiemelendő, hogy jogászként 1953-ban ő kapott első alkalommal Kossuth-díjat. Szladits Károly élete 85. évében hunyt el 1956. május 22-én.